

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

УІТ

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«НАУКА ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ
ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»**

2 листопада 2015 року

УДК 340.12.001
ББК 67.0
П 78

Відповідальні за випуск:

О.О. Нанарова – член Секретаріату Асоціації випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

П 78 Матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції». – Х.: Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – Харків: 2015. – 239 с.

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 116, Харків, 61024, України.

УДК 340.12.001
ББК 67.0

**© Асоціація
випускників
Національного
юридичного
університету імені
Ярослава Мудрого**

ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК НАПРЯМ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

Роздержавлення, приватизація, демонополізація економіки, утвердження різних форм власності є головною умовою створення ринково-конкурентного середовища. Серйозною перешкодою на цьому шляху є значна кількість монопольних утворень. Тому для подолання зазначеної перешкоди необхідні не лише цілеспрямовані заходи на розвиток конкуренції та обмеження монополізму, але й введення в дію механізмів державного регулювання, спрямованих на запобігання створенню нових монополій. Існує необхідність ревізії законодавства про захист економічної конкуренції, та перегляду повноважень АМКУ в цій сфері.

Існування монополій – це своєрідний тягар для економіки. У зв'язку з тим, що монополістам фактично не загрожує конкуренція, вони мають змогу зловживати своїм монопольним становищем, нехтуючи при цьому правовими, економічними законами та інтересами суспільства. Монополізм являє собою такий стан економіки, за умов якого окремі суб'єкти господарювання можуть нав'язувати власні інтереси іншим суб'єктам господарювання та суспільству в цілому, ігноруючи при цьому їх потреби. Відносини, що виникають між монополістами та іншими учасниками ринку, свідчать про їх нерівноправність у здійснюваній ними виробничій, комерційній та іншій діяльності, а також про зловживання монопольним становищем з боку суб'єктів, що є економічно сильнішими, та складність здійснення діяльності на ринку на конкурентних засадах.

В Україні демонополізацію було запроваджено з метою формування і розвитку конкурентного середовища, що є основою всієї ринкової моделі. Процес демонополізації, який почався з переходом від монополізованої, командно-адміністративної моделі економіки радянського типу до сучасної ринкової моделі економіки, базується на принципах забезпечення державою права на здійснення підприємницької діяльності, захисту і підтримки конкуренції, недопущення зловживань монопольним становищем, обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності.

Важливу роль у демонополізації відіграє створення відповідної законодавчої та нормативної бази. За період, що минув після здобуття незалежності, в Україні було прийнято 5 законів з регулювання процесів демонополізації. Це закони "Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції", "Про Антимонопольний комітет України", "Про захист від недобросовісної конкуренції", "Про захист економічної конкуренції" і "Про природні монополії". Крім того, було видано декілька указів Президента України і прийнято ряд постанов Кабінету Міністрів України, присвячених проблемам демонополізації економіки. Антимонопольним комітетом України розроблено чималий масив нормативних документів щодо демонополізації економіки і проведено значну роботу з її практичного здійснення.

У 1993 була прийнята Державна програма демонополізації економіки і розвитку конкуренції. Хоча Програма і передбачала здійснення всіх необхідних першочергових заходів для зниження рівня монополізації та розвитку конкуренції на ринку, вона не одержала бажаних результатів. І досі це питання залишається відкритим і існує необхідність у прийнятті нової Програми, більш адаптованої до сьогоденної ситуації на ринку. Нова програма повинна враховувати постійну динаміку економічного розвитку, повинна бути більш пристосована до сьогодення, враховувати сучасний стан економіки країни та національної економіки. Адже пройшло вже більше двадцяти років з моменту прийняття старої Програми демонополізації, і безумовно вона вже неактуальна у наш час. Відкритість ринків і процеси глобалізації та інтернаціоналізації економіки вимагають іншого підходу до цього питання.

Дотепер в законодавстві чітко не визначено статус нових великих структур монополістичного типу, не налагоджено антимонопольний контроль за їхньою діяльністю, що також негативно позначається на розвитку конкурентних відносин і попередженню обмежувальної практики суб'єктів господарювання.

Таким чином, виникає необхідність доопрацювання законодавства, що регулює діяльність великих монополістичних структур, з метою досягнення реальної демонополізації економіки, а не створення видимості цього процесу.

Підприємствами монополізованих галузей економіки, таких як електроенергетика, залізничний транспорт, зв'язок, трубопроводи, чорна і кольорова металургія та інші, виготовляється понад третина реалізованої промислової продукції. Однією з причин такого стану є неякісне законодавче та нормативне забезпечення процесів демонополізації і необхідність суттєвого прискорення формування такої бази.

Існує необхідність перегляду компетенції органів АМКУ та національних комісій з питань регулювання природних монополій. В деяких випадках потребує навіть розширення компетенції даних органів, та надання додаткових можливостей в сфері регулювання монополізму, концентрації, протистоянь олігархізму та підтримання нормального стану конкуренції на ринку.

Шенгелія Ілля Герондійович

Студент 9 групи, 1 курсу магістратури,

господарсько-правового факультету,

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

The Challenges of Global Legislative Policy on Transnational Corporations

In the era of globalization and integration in the world economy, economic law and functioning of society as a whole, there is a tendency to concentrate economic power in the hands of transnational corporations (TNC) which have branches and affiliated enterprises in different countries of the world.

TNCs play an important role in the modern global economy, because this entity provides 50% of world industrial production, 70% of trading operations around the world; they own more than 80% of registered patents, and provide 80% funding for research and development work.

Hence, TNCs have budgets that exceed the state budgets of individual countries or even groups of countries. Therefore, the TNC operation analysis shows that their direct investments are an important factor in the development of any national economy, and even the most developed countries, such as the USA, Germany, Switzerland, Great Britain, the Netherlands, and Sweden are no exception.

TNC as a form of business organization enables companies to make high profits in countries with relatively low tax rates; and in countries where taxes are high, they concentrate less profit.

In general the TNC operation also provides for the establishment of closed international trade systems, in which trading operations for the most part are carried out between the firms that are controlled by just one group of corporations; and a third part of the world trade is accounted for by internal firm trade which allows companies to pay lower taxes and other charges.

Therefore, at your sole discretion you can determine the level of payments, and concentrate profits in one state and losses - in another one; the environmentally harmful production can be started in the countries with the weakest legal regulation, and clean industries - in countries with tough environmental legislation.

However, TNCs do not oppose legal regulation; they prefer the states with a stable rule of law, at the same time they try to make sure the state sufficiently takes into account their interests. Where the state is unable to ensure regulation, the TNCs supplement it with their own "rules of the game", which they closely follow [4].

In general terms, extremely large TNCs are interesting as a purely economic structure, which concentrates enormous economic power. It is crucial that TNCs independently determine the nature and direction of its exercise.

This may not always meet the national economic interests. But most often some aspects of the TNC operation may be welcomed at some stages of the national economy development, but at the same time, other consequences of these activities, at least partially, may get a negative social response.

It is therefore urgent to define the specific economic and legal features of the capital concentration process, of maintaining the unity of internally subordinate production system of economic assets organization, but with relatively autonomous elements - companies that operate as forms of business provided for by the legislation [2].

Given the concentration nature of the TNCs, it would be advisable to pass a universal international act that would regulate economic activities of the TNCs.

However, there is no international instrument regulating the TNC activities. Those few existing international legal instruments are either regional, or their rules are not mandatory (compulsory) in character.

Among them we can name the Declaration on International Investment and Multinational Enterprises of 21 June 1976. The declaration guidelines focus on multinational enterprises; the addendum to this Declaration is dispositive, because these documents include the following legal principles, as compliance with the international law, subordination to the host country legislation; Cooperation with the host country.

Also, in 1974 the UN resolution approved the Charter of Economic Rights and Duties, aimed at protecting the economic rights of the developing countries, and limiting the TNC activities, according to which each state is entitled within its jurisdiction to regulate and monitor the activities of the TNCs.

Given the serious nature of the TNC activities, intergovernmental UN Committees on Transnational Corporations and the Centre of TNCs were created, which started developing a draft Code of the TNC Conduct.